

Brüsszel, 2018.10.24.
COM(2018) 711 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

**Eredményjelentés a vadon élő állatok és növények
jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv végrehajtásáról**

{SWD(2018) 452 final}

1. Bevezetés

Az Európai Bizottság 2016 februárjában elfogadta „A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv” című közleményt¹, amely átfogó stratégiát tartalmaz a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözéssel szemben az Európai Unión belül folytatott küzdelem, valamint annak érdekében, hogy megerősödjön az EU szerepe az ilyen jogellenes tevékenységek elleni globális küzdelemben. A cselekvési terv 32 intézkedést tartalmaz, három prioritás köré csoportosítva: i. a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének **megakadályozása** és a kiváltó okok kezelése; ii. a meglévő szabályok eredményesebb végrehajtása és **érvényre juttatása**, valamint a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos szervezett bűnözés elleni hatékonyabb küzdelem; és iii. a származási, cél- és tranzitországok közötti, a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni **globális partnerség** megerősítése.

2016. június 20-án az Európai Unió Tanácsa elfogadta a cselekvési tervvel kapcsolatos következtetéseit², támogatva az abban szereplő három prioritást, és felszólított a cselekvési terv kellő időben történő végrehajtására. Az Európai Parlament is üdvözölte a cselekvési tervet egy 2016. novemberi állásfoglalásában³.

A cselekvési terv a 2016–2020 közötti ötéves időszakra szól. A cselekvési tervben és a tanácsi következtetésekben egyaránt szerepel, hogy az Európai Bizottságnak 2018 júliusáig eredményjelentést kell készítenie a cselekvési terv végrehajtásáról, illetve arról, hogy a cselekvési terv prioritásai és célkitűzései továbbra is megfelelőek és relevánsak-e.

Ez a jelentés áttekintést nyújt az érintett szereplőknek a cselekvési terv végrehajtása terén elért eredményeiről, elsősorban a 25 uniós tagállam, az Európai Külügyi Szolgálat, az Europol, az Eurojust, valamint az uniós környezetvédelmi jog érvényesítésére szakosodott európai hálózatok által benyújtott információk alapján.

A jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum további információkat tartalmaz a cselekvési terv végrehajtása érdekében hozott intézkedésekről. A tagállami hozzájárulások elérhetők a Bizottság internetes oldalán⁴.

2. A legfontosabb intézkedések a cselekvési terv 2016. évi elfogadása óta

Ez a szakasz összefoglalja a cselekvési terv három prioritásának megvalósítása érdekében 2016 óta tett legfontosabb lépéseket, és adott esetben a cselekvési terv célkitűzéseinek elérésére tervezett további intézkedéseket.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:87:FIN>

² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10512-2016-INIT/hu/pdf>

³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0454+0+DOC+XML+V0//hu>

⁴ http://ec.europa.eu/environment/cites/trafficking_en.htm

1. prioritás – A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének megakadályozása és a kiváltó okok kezelése

A cselekvési terv 1. prioritása, hogy az Európai Unió és a tagállamai kezeljék a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmét kiváltó számos okot. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem csak akkor lehet sikeres, ha a strukturális okai kerülnek megszüntetésre.

A vadon élő állatokból és növényekből jogellenesen készült termékek iránti **kereslet csökkentése** a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós stratégia központi eleme, és számos kezdeményezés indult ezzel a céllal. Az Európai Unió és néhány uniós tagállam támogatja a közigazgatási szervek és a civil társadalmi szervezetek annak érdekében tett erőfeszítéseit Ázsiában, hogy csökkentsék a vadon élő állatokból és növényekből, elsősorban az orrszarvúkból, elefántokból és tobzoskákából jogellenesen készült termékek iránti keresletet. Elismerve, hogy az EU is fontos piaca a vadon élő állatokból és növényekből készült termékeknek, példa nélkül álló erőfeszítéseket tettek, hogy felhívják az üzleti élet, a fogyasztók és a nagyközönség figyelmét a vadon élő állatok és növények jogellenes uniós kereskedelmének jellemzőire és mértékére. Sok tagállam tájékoztatási kampányt szervezett a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme tekintetében, néha a különösen fontos konkrét ágazatokra (például kedvtelésből tartott egzotikus állatok, hangszerek, légi közlekedés vagy online kereskedelem) összpontosítva. Hasonló erőfeszítések történtek uniós szinten is az uniós üzleti szférának a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben játszott szerepével foglalkozó műhelytalálkozók és az üzleti szereplőkkel való közvetlen kapcsolatfelvétel révén.

Sok érintett ágazatban megfelelő az előrehaladás, de a Bizottságnak és a tagállamoknak többet kell tenniük. Különös hangsúlyt kell fektetni az online kereskedelemre és a futárcégekre, mivel a vadon élő állatokból és növényekből készült termékek (jogszerű és jogellenes) kereskedelme jelentős részben online oldalakon keresztül bonyolódik le, és futárcégek vagy csomagküldő vállalkozások szállítják a termékeket. A Bizottság az olyan szereplőkkel kialakított jelenlegi együttműködésre is épít, mint például a díszhalak és a kedvtelésből tartott egzotikus állatok kereskedelmével foglalkozó szövetségek, hogy megerősítse a kötelezettségvállalásait, konkrét eredményeket érjen el a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben, illetve előmozdítsa a vadon élő állatokból és növényekből készült termékek fenntartható beszerzését.

Az EU és tagállamai rendkívül aktívan lépnek fel annak érdekében, hogy **az elefántcsontból készült termékek EU-n belüli kereskedelme és kivitele** ne járuljon hozzá az elefántok orvvadászatához és az elefántcsont jogellenes kereskedelméhez. A cselekvési terv 2. intézkedésével összhangban a Bizottság 2017 májusában elfogadott egy iránymutatásokat tartalmazó dokumentumot⁵, amely azt ajánlotta, hogy 2017. július 1-jétől az uniós tagállamok ne bocsássanak ki kiviteli dokumentumokat a nyers elefántcsont vonatkozásában. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az uniós tagállamok már nem exportálnak nyers elefántcsontot, csak nagyon kivételes esetekben, például tudományos, végrehajtási vagy oktatási célból.

⁵ http://ec.europa.eu/environment/cites/pdf/guidance_ivory.pdf

A Bizottság emellett nyilvános konzultációt szervezett 2017. szeptember 15. és december 8. között, hogy információkat és véleményeket gyűjtsön az elefántcsont jogszerű és jogellenes, EU-n belüli és onnan kiinduló kereskedelmének mértékével, szerkezetével és főbb jellemzőivel, valamint azokkal a prioritásokkal kapcsolatban, amelyeket az Európai Uniónak szem előtt kell tartania az elefántcsont jogellenes kereskedelme elleni megközelítésében⁶. A konzultáció eredménye arról tanúskodik, hogy a közel 90 000 válaszadó nagymértékben támogatja az elefántcsont-kereskedelemre vonatkozó jelenlegi uniós szabályok szigorítását. A válaszadók nagy többsége szerint ez nélkülözhetetlen annak elkerüléséhez, hogy az elefántcsontból készült jogszerű és jogellenes eredetű termékek keveredjenek, annak megelőzéséhez, hogy az EU-ban vásárolt elefántcsont-termékeket harmadik országokba szállítsák, ahol növelik a jogellenes elefántcsont-termékek iránti keresletet, valamint ahhoz, hogy segítsék a bűnüldöző hatóságok munkáját az elefántcsont jogellenes kereskedelme ellen. Más válaszadók ellenezték az EU-ból induló és az EU-ba irányuló elefántcsont-kereskedelem további korlátozását, különösen az antik termékek esetében.

Az uniós piacnak nem szabad táplálnia a keresletet az illegálisan vagy nem fenntartható módon begyűjtött fajok iránt. Az Európai Unió az érintett államokkal szoros együttműködésben ezért játszik proaktív szerepet a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) hatályának a nemzetközi kereskedelem által fenyegetett új fajokra való kiterjesztésében, nemzetközi védelmet nyújtva ezáltal az ilyen fajoknak. Ez különösen a kedvtelésből tartott egzotikus állatokat – amelyeknek az EU fontos piaca –, valamint a trópusi fát és a veszélyeztetett tengeri fajokat érinti. Az EU kulcsfontosságú szerepet játszott ebben a CITES részes feleinek 17. konferenciáján (CoP17) 2016-ban, és aktívan dolgozik a 2019. évi CoP18 előkészítésén.

A **helyi közösségek** által a vadon élő állatok és növények védelmében játszott szerep előmozdítása szintén kiemelt cél az EU és tagállamai számára. Ez a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló, valamint a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme elleni uniós finanszírozású programok központi eleme (lásd a 3. prioritást).

Az EU és tagállamai kulcsszerepet játszottak annak biztosításában, hogy nemzetközi szinten elismerjék, hogy a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelmét nagymértékben a **korruptió** teszi lehetővé. Ezzel kapcsolatban a CoP17-en egy uniós javaslat alapján elfogadásra került egy CITES-állásfoglalás. Németország kezdeményezésére a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelméhez kapcsolódó korrupció elleni küzdelemre vonatkozó magas szintű elveket a G20-ak is támogatták 2017 júliusában. Az EU azóta különösen a harmadik országokba delegált küldöttségei révén szorgalmazza a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelméhez kapcsolódó korrupció elleni konkrét intézkedéseket.

2. prioritás – A meglévő szabályok eredményesebb végrehajtása és érvényre juttatása, valamint a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos szervezett bűnözés elleni hatékonyabb küzdelem

A cselekvési terv 2. prioritása szerint hatékonyabbá kell tenni a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme elleni uniós szabályok érvényre juttatását uniós és tagállami szinten.

⁶ A konzultációra és a válaszok elemzésére mutató hivatkozásokért lásd az alábbi internetes oldalt: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-ivory-trade-eu_en

Fontos, hogy 2017 májusában a Tanács felvette a **környezeti bűnözést az EU szervezett bűnözésre vonatkozó, 2018–2021. évi szakpolitikai ciklusának prioritásai közé**. A Tanács prioritásként kezeli a környezeti bűnözésben, illetve konkrétan a vadon élő állatok és növények, valamint a hulladék jogellenes kereskedelmében érintett szervezett bűnözői csoportok felszámolását. A 2018–2021. évi uniós szakpolitikai ciklus összefüggésében 2017 szeptemberében sor került a környezeti bűnözésre vonatkozó – a Bizottság és a tagállamok által elfogadott – többéves stratégiai terv elfogadására. Ez a terv ismerteti a probléma nagyságát, felsorolja a környezeti bűnözéshez kapcsolódó meglévő tevékenységeket és szakpolitikákat, valamint azonosítja a fennálló és lehetséges sebezhető pontokat. Emellett meghatároz hét stratégiai célt, amelyek vonatkozásában felsorolja a szereplőket, illetve az intézkedések típusait és előnyeit. Ezek a célok a következők:

- hírszerzési kép kialakítása;
- operatív tevékenységek;
- megelőzés és kapacitásépítés;
- együttműködés nem uniós partnerekkel;
- az okmányokkal való visszaélés megszüntetése;
- pénzügyi vizsgálatok; és
- a jogszerű, illetve jogellenes árukkal és szolgáltatásokkal való online kereskedelem.

A többéves stratégiai terv végrehajtása éves operatív cselekvési tervek révén történik. Ennek az elismerésnek növelnie kell az Europol és az uniós tagállamok bűnüldöző szervei mobilizálási és operatív kapacitását a környezeti bűnözés, illetve különösen a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme elleni küzdelem tekintetében. A Bizottság emellett 2018 januárjában elfogadta az „Uniós intézkedések a környezetvédelmi megfelelés és irányítás javítására” című közleményt⁷. Az egyik ilyen intézkedés a bevált gyakorlatokat és iránymutatást tartalmazó, a környezeti bűnözés, különösen a hulladékkal, illetve a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűncselekmények elleni küzdelemre irányuló dokumentum előkészítésére összpontosít. A környezetvédelmi előírásoknak való megfeleléssel kapcsolatos képzésre és a szakértelem jobb alkalmazására vonatkozó intézkedések is fontosak⁸.

Az érvényre juttatás vonatkozásában stratégiai prioritások kerültek meghatározásra uniós szinten, s megtörtént ezek végrehajtása nemzeti szinten és határokon átnyúló együttes fellépések révén egyaránt, elsősorban az elefántcsont, az angolna, a hullók és madarak jogellenes kereskedelme ellen. EU-szerte jelentős határon átnyúló vizsgálatokra és lefoglalásokra került sor, amelyekben tevékenyen részt vett az Europol, az Eurojust és a különböző tagállamok számos bűnüldöző hatósága (lásd az 1. háttérmagyarázatot). A **bűnüldöző hatóságoknak** a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni

⁷ http://ec.europa.eu/environment/legal/pdf/COM_2018_10_F1_COMMUNICATION_FROM_COMMISSION_TO_INST_EN_V8_P1_959219.pdf

⁸ A környezetvédelmi megfelelésre és irányításra vonatkozó cselekvési terv egyéni intézkedéseivel kapcsolatos részletekért lásd az SWD(2018) 10 final bizottsági szolgálati munkadokumentum 1. mellékletét.

mobilizálása néhány tagállamban jelentősen fokozódott. Jelenleg kiemelt területként kezelendő egyrészt az egyenlő versenyfeltételek biztosítása az Európai Unió egész területén, másrészt a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni, minden tagállamra jellemző határozott bűnüldöző fellépés. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatban bejelentett sikeres vádemelések és szankciók okmányokkal való visszaéléssel, pénzmosással vagy szervezett bűnözéssel, illetve vagyonvisszaszerzéssel álltak összefüggésben. Fontos azonban, hogy jobban fel kell hívni a bírói kar figyelmét a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmére, mert ezen a téren továbbra is korlátozottak a vádemelésekkel és szankciókkal kapcsolatos információk. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével összefüggő pénzmosások ügyében való vizsgálatok kevés eredményt hoztak. Sok tagállam és érdekelt fél azt tapasztalta, hogy kiterjedtebb vizsgálatokra van szükség a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének online dimenziója tekintetében.

1. háttérmagyarázat – Vadon élő állatokból és növényekből készült termékek lefoglalása az EU-ban 2016-ban

2016-ban 24 uniós tagállam illetékes hatóságai összesen 2268 jelentős lefoglalást jelentettek be az Európai Bizottságnak a vadon élő állatokból és növényekből készült áruk vonatkozásában, s ezek 63 %-át **az Unió külső határain** foglalták le. Az uniós határokon lefoglalt főbb árucsoportok közé tartoznak a gyógyszerek (42 %), az elefántcsont (14 %), a korallak (10 %), a hüllők egyes testrészei és a származékos termékek (7 %), élő hüllők (5 %), kaviár (4 %) és növények. A behozatalnál lefoglalt áruk főként Kínából, az Egyesült Államokból, Svájcban és Thaiföldről származtak, míg a kivitelnél lefoglalt áruk többségének célállomása Kína (beleértve Hongkong Különleges Közigazgatási Területet), az USA és Vietnám volt. A legtöbb lefoglalásra repülőtereken került sor, és az előző évekhez képest több – később lefoglalt – áru szállítására került sor postai úton vagy gyorscsomagként.

2016-ban a hatóságok több mint két tonna **elefántcsontot** foglaltak le. Ennek többsége nem az uniós piacot célozta meg, és olyan termékekből állt, amelyeket európai repülőtereken vagy csomagküldő központokon keresztül Afrikából Ázsiába továbbítottak volna, vagy az Ázsiába történő újrakivitelüket tervezték a szükséges dokumentáció nélkül (főként régi, elefántcsontból készült tárgyak).

Az **angolna** jogellenes kereskedelme jelenleg az egyik legnagyobb kihívás az EU és tagállamai számára a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem keretében. A 2016–2017. évi halászati szezonban a hatóságok 48 embert tartóztattak le, illetve 4000 kg fiatal élő angolnát (üvegangolna) foglaltak le. Az angolnák lefoglalására az Ázsiába való kivitelkor került sor, és az összértékük megközelítette a 4 millió EUR nagyságú összeget⁹. Az Europol és néhány uniós tagállam által folytatott nyomozás rámutatott arra, hogy határon átnyúló szervezett bűnözői hálózatok vesznek részt az angolnák Európából való kicsempészésében.

A legtöbb tagállam beszámolt arról, hogy a hatóságaik nemzeti szintű **képzéseket** szerveztek, és egyre több olyan tanfolyamra került sor, amelyet különböző hatóságok (vámhatóság,

⁹ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/eu-law-enforcement-step-efforts-to-protect-environment-%E2%80%93-48-arrested-for-trafficking-endangered-species>

rendőrség, nyomozószolgálatok, CITES irányító hatóságok stb.) közösen szerveztek. Emellett sok képzésre nyílt lehetőség uniós szinten a CEPOL¹⁰ vagy a környezeti bűnözéssel foglalkozó szakemberekből álló hálózatok felügyelete alatt. Uniós finanszírozású környezetvédelmi és rendőrségi együttműködési programok is előmozdították a bűnüldöző hatóságok tagjainak képzését a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözés elleni küzdelem terén (lásd a 2. háttérmagyarázatot).

2. háttérmagyarázat – A vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözés elleni uniós küzdelem pénzügyi támogatása

Az EU számos konkrét, a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözés elleni projektet és kezdeményezést finanszíroz, elsősorban a LIFE program¹¹ keretében. A LIFE program 1,1 millió EUR nagyságú összeggel támogatja „A LIFE a dunai tokfélékért” projektet¹² (2016–2020), amelynek célja a törvények és rendeletek hatékonyabb érvényre juttatása a tokfélék orvhalászata és a jogellenes kaviárkereskedelem elleni küzdelem jegyében Bulgáriában, Romániában, Szerbiában és Ukrajnában. A LIFE emellett támogatja az Európai Környezetvédelmi Ügyészhálózat (ENPE) tevékenységét, beleértve a környezeti bűnözéssel kapcsolatos új képzési eszközök kidolgozását az ügyészek és bírák részére, valamint a bevált gyakorlatok adatbázisának létrehozását (645 000 EUR 2015–2020 között). A LIFE továbbá Uniós-szerte támogatja a madarak jogellenes vadászata elleni projekteket, elsősorban a madarak jogellenes vadászatának, csapdába ejtésének és kereskedelmének felszámolására vonatkozó uniós ütemterv¹³ végrehajtásának előmozdításával. A közelmúltban megjelent *LIFE & Wildlife Crime* című kiadvány¹⁴ átfogó tájékoztatást nyújt a LIFE program által támogatott, a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözés elleni kezdeményezésekről.

2017 novemberében a **rendőrségi együttműködést támogató eszköz** elnevezésű uniós program¹⁵ keretében 2,5 millió EUR összköltségvetéssel sor került az első célzott pályázati felhívások elindítására¹⁶ a tagállamok környezeti bűnözéssel kapcsolatos operatív tevékenységeinek – többek között az illetékes hatóságok képzési és kapacitásépítési tevékenységei révén történő – megerősítésére irányuló projektek vonatkozásában. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem kifejezetten szerepel a felhívásban felsorolt prioritások között.

Számos tagállam **intézményközi együttműködési** platformokat vagy munkacsoportokat hozott létre a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme vonatkozásában. Spanyolország az uniós cselekvési terven alapuló nemzeti cselekvési tervet fogadott el a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen, és átfogó stratégiát dolgoz ki a probléma kezelésére. A Cseh Köztársaság szintén hasonló nemzeti cselekvési tervet készül elfogadni 2018 végéig. Történt ugyan előrelépés, de a bűnüldöző hatóságok közötti együttműködés és információcsere néhány tagállamban továbbra is kihívást jelent.

¹⁰ Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége – <https://www.cepola.europa.eu/>

¹¹ <http://ec.europa.eu/environment/life/>

¹² <https://danube-sturgeons.org/the-project/>

¹³ <http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/docs/Roadmap%20illegal%20killing.pdf>

¹⁴ <http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/nat.htm#wildlife>

¹⁵ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en

¹⁶ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/isfp/topics/isfp-2017-ag-env.html>

Hasonlóképpen nem minden tagállam cserél információkat más tagállamokkal vagy az Európolon keresztül. Sok tagállam szerint az EU-TWIX (lásd a 3. háttérmagyarázatot) praktikus és hatékony eszköz a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatos uniós információcserére (kivéve a személyes adatokat). Ezzel szemben a tagállamok az érintett hatóságoktól függően igen eltérő mértékben használják a SIENA-platformot¹⁷ a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatos információcserére. Ez akadályozza a hatékony együttműködést, és megfosztja az Európolot olyan értékes információktól, amelyek szükségesek a vadon élő állatok és növények jogellenes uniós kereskedelmével kapcsolatos átfogó hírszerzési helyzetkép megalkotásához.

3. háttérmagyarázat – EU-TWIX: az uniós bűnüldözési együttműködés sikeres eszköze

Az EU-TWIX az európai bűnüldözést támogató rendszer, amelynek célja a vadon élő állatokkal és növényekkel foglalkozó bűnüldöző és irányító hatóságok munkatársai közötti információcsere és nemzetközi együttműködés lehetővé tétele. A belga hatóságok és a TRAFFIC¹⁸ kezdeményezésére jött létre 2005-ben, jelenleg 37 európai országban több mint 1000 tisztviselőt (például a CITES irányító hatóságok, a vámhatóságok, a környezetvédelmi ellenőrzési szolgálatok, a rendőrség és a bírói kar munkatársait) és 10 nemzetközi/regionális szervezetet köt össze, és pénzügyi támogatást kap az Európai Bizottságtól és sok tagállamtól.

Az EU-TWIX levelezőlistáján keresztül történő kommunikáció számos, határon átnyúló vizsgálathoz vezetett, beleértve egy, a madarak jogellenes kereskedelme elleni nagyszabású nyomozást Hollandiában, és az úgy számai több más európai és nem európai országba vezettek. Körülbelül 500 madárfaj, valamint pénz és vagyontárgyak lefoglalására került sor. Három személy börtönbüntetést kapott.

Az EU-TWIX adatbázisa 2000 óta jelenleg több mint 55 000 bejegyzést tartalmaz az EU 28 tagállamából a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos lefoglalásokat illetően. Ez egyedülálló lehetőséget nyújt a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatos nemzeti és uniós szintű tendenciák megfigyelésére.

Az EU-TWIX világszerte számos hasonló rendszer kialakítására hatott ösztönzőleg, amint az a jelentés mellékletében részletesebben olvasható.

3. prioritás – A származási, cél- és tranzitországok közötti, a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni globális partnerség megerősítése

A cselekvési terv elfogadása óta az EU és tagállamai megerősítették azt a pozíciójukat, hogy ők a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem legnagyobb támogatói (első donor). Sok projekt törekszik a cselekvési terv végrehajtására a jogellenes kereskedelem legfontosabb mozgatórugóinak és meghatározó tényezőinek kezelésével különösen olyan területeken, mint a környezeti bűnözés, a korrupció, a jogállamiság, a fegyveres konfliktusok miatti bizonytalanságok, az ökoszisztéma-szolgáltatások és

¹⁷ A Biztonságos Információcsere Hálózati Alkalmazás (SIENA) a bűnüldöző hatóságok Európol által irányított kommunikációs platformja. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

¹⁸ A TRAFFIC a vadon élő állatok és növények kereskedelmével foglalkozó civil társadalmi szervezet.

megélhetés a védett területek közül, a természeti erőforrások kezelése, illetve a helyi közösségek rugalmassága.

Az EU és sok tagállama hosszú távú partnerségeket alakított ki harmadik országokkal a biológiai sokféleség megőrzése, valamint a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem jegyében, elismerve, hogy állandó kapcsolat van a természeti erőforrások jogellenes kiaknázása és a fegyveres csoportok destabilizáló tevékenysége között, különösen Közép-Afrikában. A cselekvési terv jelentős lökést adott ennek. Az előzetesen meglévő pénzügyi támogatás és a folyamatban lévő tevékenységek mellett **2016-ban és 2017-ben további jelentős uniós pénzeszközök** (köriből 340 millió EUR Afrikában, Ázsiában és a Csendes-óceán térségében, valamint Dél-Amerikában és a karibi térségben) **mobilizálására került sor az uniós fejlesztési és együttműködési politika keretében.**

Idetartoznak a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözésre vonatkozó regionális programok Közép- és Kelet-Afrikában, továbbá a megőrzési támogatás afrikai, karibi és csendes-óceáni országokban és egyéb specifikus országokban (például Guineában). A biológiai sokféleség és a védett területek kezelésének (BIOPAMA) partnerségi programja keretében az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok regionális prioritásai a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos bűnözés elleni kapacitásépítésre is kiterjedtek.

4. háttérmagyarázat – Új uniós globális program a vadon élő állatokkal és növényekkel, valamint az erdőkkel kapcsolatos bűnözés ellen

A „Bűnildözés, illetve a vadon élő állatokkal és növényekkel, valamint az erdőkkel kapcsolatos bűnildözés elleni küzdelem” elnevezésű, 2017-ben elfogadott uniós intézkedés 43,5 millió EUR nagyságú összeget fog mobilizálni az alábbi célokra:

- a vadon élő állatokat és növényeket érintő bűncselekmények ellen fellépő nemzetközi konzorcium operatív kapacitásának bővítése a vadon élő állatokkal és növényekkel, valamint az erdőkkel kapcsolatos bűnildözés hatékonyságának fokozására a célországokban, és a nemzetközi együttműködés előmozdítása (13,5 millió EUR);
- a civil társadalmi szervezetek és a helyi közösségek támogatása a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének megakadályozása és az ilyen kereskedelem elleni küzdelem érdekében Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában.

Ez kiegészíti a vadon élő állatokat és növényeket érintő bűncselekmények ellen fellépő nemzetközi konzorcium tagjaival való meglévő regionális programokat, különösen Közép-Afrikában (UNODC), Kelet-/Dél-Afrikában (UNODC, CITES), Ázsiában (UNODC), illetve a globális MIKE program¹⁹ (CITES) révén, összesen több mint 40 millió EUR összegben.

A tagállamok (mindenekelőtt Franciaország, Németország és az Egyesült Királyság) emellett jelentős pénzügyi támogatást nyújtanak a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni nemzeti és regionális programoknak a fejlesztési együttműködési politikájukon keresztül. Belgium, Franciaország, Németország, Hollandia és az EU támogatja az afrikai elefántok védelmére létrehozott alapítványt²⁰.

A pénzügyi támogatáson túl az EU tevékenyen részt vesz **a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatban** több releváns származási, tranzit- és célországgal

¹⁹ Az elefántok jogellenes vadászatának nyomon követése. Lásd: <https://cites.org/eng/prog/mike/index.php>

²⁰ <http://www.africanelephantfund.org/>

folytatott **kétoldalú párbeszédekben**. Az uniós küldöttségek tevékenyen előmozdítják a CITES és a vadon élő állatok és növények kereskedelméről szóló rendeletek végrehajtását harmadik országokban, és technikai támogatást nyújtanak. Az EU emellett felhasználja kereskedelempolitikai eszközeit a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni fellépés szorgalmazására, például azáltal, hogy konkrét rendelkezéseket foglal bele a jövőbeli szabadkereskedelmi megállapodásokba (mindenekelőtt Vietnám vonatkozásában) vagy a GSP+ rendszeren²¹ keresztül. Végezetül az EU a regionális szervezetekkel, például az ASEAN-nal²² és az Afrikai Unióval folytatott párbeszédre ösztönzött, hogy hatékonyabban vegyék fel a küzdelmet a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen.

Több tagállam mobilizálja a diplomáciai hálózatait a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen, és az Egyesült Királyság a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével foglalkozó magas szintű konferenciát²³ tervez 2018 októberében.

Az EU ugyanilyen tevékeny multilaterális szinten, különösen az EU által pénzügyileg is támogatott CITES, a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni legfontosabb többoldalú eszköz összefüggésében. A CoP17-en és az állandó bizottság 2017. évi ülésén az EU célzott ajánlásokat és szankciókat szorgalmazott aktívan az elefántcsont, az orrszarvútülök, a rózsafa és a tigris jogellenes kereskedelme elleni küzdelem előmozdítására.

Hasonlóképpen az EU és több tagállam aktív szerepet játszik a madarak vadászatával, csapdába ejtésével és kereskedelmével kapcsolatos megbeszéléseken, például az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény (Berni Egyezmény) értelmében létrehozott szakértői csoportok részeként. Elősegítették továbbá, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme felkerüljön az Egyesült Nemzetek, a G20-ak, a G7-ek és egyéb nemzetközi testületek napirendjére. Több eredményre van szükség ahhoz, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme felkerüljön más releváns nemzetközi testületek és fórumok, például az ENSZ Korrupció elleni egyezménye, az Egyesült Nemzetek keretében létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény és a Pénzügyi Akció Munkacsoport napirendjére.

3. Következtetés

A cselekvési terv jelentős politikai figyelmet és támogatást kapott uniós szinten. Az első pozitív hatásai közé tartozik, hogy felhívta az uniós döntéshozók, bűnüldöző hatóságok és érdekelt felek széles körének figyelmét arra, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme kiemelt területként kezelendő. Ennek eredményeképpen számos uniós és nemzeti szintű kezdeményezés elfogadására került sor a cselekvési terv célkitűzéseinek megvalósítása érdekében. Emellett sok egyéb pozitív hatása volt: több végrehajtási intézkedés az EU-ban; a magánszektor szereplői elkötelezték magukat a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem elősegítésére; a nyers elefántcsont kivitelének tilalma; határozott uniós javaslatok többoldalú fórumokon a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen (mindenekelőtt a CITES értelmében); megnövekedett összegű EU-finanszírozás a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmével kapcsolatos

²¹ Általános preferenciarendszer – http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/index_en.htm

²² ASEAN – Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége.

²³ <http://www.illegalwildlifetrade.net/2017/11/24/london-2018-illegal-wildlife-trade-conference-oct-10-11-2018/>

kapacitásépítés és nemzetközi fellépés céljára; valamint az EU és a tagállamok diplomáciai hálózatainak mobilizálása e probléma kezelésére sok harmadik országban.

Összességében jó előrehaladás figyelhető meg a cselekvési terv 32 intézkedésének többsége terén. A hatások értékelésének legjobb mutatója végső soron az orvvadászat és a jogellenes kereskedelem mértéke. Akadnak ugyan biztató jelek (különösen az, hogy az elmúlt években csökkent az elefántokat és az orrszarvúkat érintő orvvadászat), de a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme továbbra is virágzik, és komoly fenyegetést jelent a biológiai sokféleségre, a jogállamiságra és a fenntartható fejlődésre. A cselekvési tervben meghatározott prioritások és célkitűzések ezért kétségkívül továbbra is megfelelőek és relevánsak.

Az EU-nak és tagállamainak még nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy megvalósuljanak a cselekvési terv célkitűzései 2020-ra, amikor is sor fog kerülni a további intézkedések szükségességének értékelésére. Ez a 15. fenntartható fejlesztési cél 15.7. célkitűzésének elérése szempontjából is lényeges, amely célkitűzés szerint szükséges a „sürgős intézkedés a védett növény- és állatfajok jogellenes kereskedelme és az orvvadászat, valamint a vadon élő állatokból és növényekből készült jogellenes termékek iránti kereslet és a kínálat felszámolására”²⁴.

²⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg15>